

## **Samenvatting rapport commissie Kijken: Evaluatie Politiewet 2012: doorontwikkelen en verbeteren.**

De Commissie heeft zich in de eerste plaats gericht op het beoordelen van de werking van de wet, de architectuur van het bestel. De Commissie constateert dat ze nu onmogelijk een eindoordeel kunnen vellen over “de effecten van de wet” zoals de taakopdracht luidt. Immers de vorming van de nationale politie loopt nog en wordt ook gedurende het proces steeds bijgesteld. De commissie geeft daarom een oordeel over de voortgang van de uitvoering van de wet en over tendensen in het werken binnen de nieuwe verhoudingen. Zij heeft dit zowel met een instrumentele blik als met een ‘goed bestuur’ blik beoordeeld. Op basis daarvan komt de commissie tot aanbevelingen.

### **Deel 1 Conclusies en aanbevelingen**

#### **Conclusies**

De Commissie constateert dat de vorming van de nationale politie fors is onderschat. Teveel veranderingen werden tegelijkertijd ingezet en binnen te krappe termijnen. De window of opportunity die in de loop van de vorming van kabinet Rutte 1 ontstond voor de vorming van nationale politie werd voortvarend gebruikt. Hier is een forse prijs voor betaald. Het wettelijk kader kent een aantal zwakke plekken en in het gehele traject om te komen tot nationale politie werden bezuinigings- en verbeteringsambities te veel vervlecht, aldus de Commissie. De Commissie geeft complimenten voor de mensen op straat die ondanks de verbouwing gewoon hun werk zijn blijven doen. Zowel de reorganisatie als daarbovenop discussies over het functiehuis en arbeidsvoorwaarden leverde veel en langdurige onzekerheid op, wat grote impact heeft gehad op mensen en verhoudingen binnen en rond de nieuwe organisatie. Voordelen op het terrein van schaalvergroting bij bijvoorbeeld opschaling werden wel relatief snel zichtbaar en voelbaar.

Ten aanzien van bevoegdheden en verantwoordelijkheden constateert de commissie dat de minister te veel rollen heeft. Hij is eigenaar, op diverse momenten opdrachtgever en opdrachtnemer en heeft een beperkte gezagsrol. Hij bepaalt de landelijke prioriteiten, zit het landelijk overleg voor en heeft gezag over deel van de taken van de landelijke eenheid. Hij heeft een brede aanwijzingsbevoegdheid in richting van politie, stelt de politiebegroting op, onderhandelt over de cao en benoemt de toezichthouders. De combinatie van die rollen past niet goed in de hedendaagse inzichten over goede “corporate governance” en vereist aanpassing.

De commissie constateert verder dat het nieuwe bestel winnaars met versterkte bevoegdheden (Minister en ministerie, Tweede Kamer), verliezers wier positie is verzwakt (minister en ministerie van BZK, korpsbeheerders en regionale korpschefs), en toeschouwers (openbaar ministerie, ‘kleine’ burgemeesters en gemeenteraden) waar in principe niets voor veranderde. Al deze partijen moeten met elkaar nieuwe verhoudingen en nieuwe werkwijzen ontwikkelen. Dat gaat niet zonder slag en stoot. Het herzetten van de nieuwe verhoudingen is nog in volle gang. Het vernieuwde LOVP is een verstandige, zij het nog prille en sterk van persoonlijkheden, rolopvattingen en informele verhoudingen afhankelijke, poging om meer balans te krijgen in het bestel. Een balans die wel nadrukkelijk gewenst is. De bestuurlijke drukte lijkt niet minder te zijn geworden. Maar de vraag van de commissie is of je dit ook moet willen. “In een land waar gezag en beheer in een luttel aantal handen ligt wil geen Nederlander wonen.”

Een aantal partijen hebben geen baat gehad bij nationale politie, zoals burgemeesters van kleine gemeenten die wel gezag hebben, maar op afstand staan van de voor de invulling daarvan vitale beheersbeslissingen. Dit geldt ook voor de gemeenteraden. Deze lokale actoren zijn afhankelijk van

de bestuurlijke souplesse van andere partijen (regioburgemeesters, LOVP, districtsoverleggen, eenheidschefs) om hun rol te kunnen vervullen.

Voor wat betreft de bedrijfsvoering is er leergeld betaald. De commissie constateert dat het proces van eenwording juist voor de bedrijfsvoering ongemeen taai was. De exercitie bleek niet alleen een technische, maar vooral ook adaptieve opgave. Juist die nieuwe bedrijfsvoering is nu nog volop in ontwikkeling met tal van uitdagingen, spanningen en ook risico's. Het streven zal moeten zijn te komen tot een betere balans tussen centraal en decentraal, uniformiteit en flexibiliteit, systeemlogica en menselijke maat.

De commissie constateert dat het moeilijk is om de effectiviteit van de politie te duiden: er is sprake van een dark number op gebied van veiligheid, effectiviteit van preventie is veel moeilijker meetbaar dan van repressief optreden, en er zijn nieuwe bedreigingen als cybercriminaliteit waar we nog te weinig beeld van hebben. Daarnaast dragen vele bij aan de resultaten op gebied van veiligheid dus is moeilijk toe te schrijven aan 1 partij. Over het effect van de nationale politie is het daarom lastig conclusies te trekken. Er zijn positieve effecten die duidelijk het gevolg zijn van nationale politie, zoals het kunnen opschalen bij grote evenementen en bij grote opsporingsonderzoeken. Er zijn ook positieve effecten die niet aantoonbaar het gevolg zijn van nieuwe structuren, zoals de aanpak van voetbalgeweld. Al met al concludeert de Commissie ietwat zuinig dat het vertrouwen in en het functioneren van de politie in de onderzochte periode er in de ogen van de burger niet op achteruit zijn gegaan. Daarnaast constateert de commissie dat er geen methodisch stevig strategisch beeld, wat door rijke en gebundelde data onderbouwd is, van het presterend vermogen van de politieorganisatie is. Zij geven aan dat dit beter moet.

De Commissie stelt dat om te komen tot een slagvaardige, effectieve en doelmatige politieorganisatie de nationale politie zich verder moet ontwikkelen en verbeteren. De politiek-bestuurlijke en justitiële gezagsdragers en de korpsleiding moeten daarvoor de benodigde richting, ruimte en responsiviteit verschaffen. Zij heeft daarbij waargenomen dat verbetering van de politieorganisatie op het gebied van cultuur en wijze van samenwerking een niet te onderschatten factor is in zowel de stuurbaarheid als de slagkracht van de politie. De commissie zet in op het weloverwogen en in gezamenlijkheid vormgeven van de doorontwikkeling en de verbetering van het bestel en doet daartoe een beperkt aantal onderling samenhangende aanbevelingen.

## **Aanbevelingen**

Aan de minister van J&V

- Verbeter de balans in de verdeling van bevoegdheden en verantwoordelijkheden en tussen sturing en controle in het bestel. Ontvlecht daartoe de huidige verknoping van de rollen van de minister van opdrachtgever, eigenaar en toezichthouder;
- Geef de korpschef meer ruimte om beleids- en beheersmatige sturing te geven aan de politieorganisatie;
- Handhaaf het LOVP in zijn huidige vorm maar stel het onder voorzitterschap van een onafhankelijk voorzitter en zorg voor een eigenstandige positie van de korpschef. Het ministerie moet onverkort bij het overleg aanwezig zijn in zijn onderscheiden rollen. Het overleg van het LOVP met de minister kan enkele keren per jaar plaatsvinden;
- Stippel in overleg met de korpschef en vakbonden een routekaart uit voor overdracht van bevoegdheid tot voeren van het cao-overleg;
- Ontwerp een effectiever toezichtregime. Beëindig de commissie van toezicht op beheer en de review board ICT en vervang dit door 1 robuust audit comité met externe leden die over de volle breedte van het beheer kritisch meekijkt en adviseert. Reduceer het aantal ad hoc onderzoeken. Bevorder dat publieke verantwoording zoveel mogelijk loopt via relevante

politiek-bestuurlijke (Tweede Kamer en gemeenteraad), juridische (klachtenregeling, rechter) en professionele (briefings en debriefings) gremia.

- Voorkom dat er sluipenderwijs een nieuwe lokale politielag ontstaat. Politie moet regie houden op het toezicht in de openbare ruimte en de verbinding tussen verschillende vormen van veiligheidszorg, ook door BOA's en particuliere beveiligers, organiseren.

Aan de korpsleiding:

- Licht de territoriale structuren van het politiekorps door, grondiger dan in dit onderzoek mogelijk was. Aandachtspunten zijn: de betekenis van eenheidsniveau in de sturing van de operationele capaciteit, de omvang van de basisteams, de betekenis van het districtsniveau voor afstemming, erkenning van diegene die daadwerkelijk leiding geven en zorgen dat ze daar ook de middelen en mogelijkheden voor hebben;
- Schep ruimte voor flexibel maatwerk binnen de nationale kaders, niet alleen in de operaties maar ook in het beheer waarbij het professioneel oordeel van eenheids- en teamchefs een plek heeft;
- Richt in en positioneer op het hoogste niveau een monitoring en evaluatie-eenheid in. Deze moet systematisch informatie gaan verzamelen en analyseren over de ontwikkeling van criminaliteit en veiligheid met oog voor het dark number probleematiek en moet de (al dan niet causale) relatie onderzoeken tussen politieoptreden en deze ontwikkelingen. Deze inzichten moeten vervolgens gebruikt worden bij de sturing op de politie.

Aan alle betrokken partijen:

- Maak van de nationale politie in de komende jaren ook echt een 'nationale' institutie. De politie is van iedereen, het moet een gezamenlijk bestuurd maatschappelijke responsieve nationale publieke institutie worden.
- Articuleer en accepteer gedeelde basisprincipes voor sturing en ontwikkeling, door:
  - Gezamenlijke regie en koersbepaling
  - Bestuurlijk-justitieel evenwicht
  - Centraal-decentraal evenwicht
  - Evenwicht tussen Politie en andere toezichthouders en beveiligers
  - Professionele ruimte voor politieleiders
  - Transparantie: proactief, consequent en zinvol
  - Actieve verantwoording
- Voer over vijf jaar opnieuw een systeemevaluatie uit.